

# Ulusal Özgün Eğitim Araştırmaları Dergisi

*Araştırma Makalesi*

**Cilt:3 Sayı:1 Yıl: 2025 E-ISSN: 3023-4891**

## **8. Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları İle Sınav Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**

**\*Reyhan NOYAN**

[reyhannoyan@gmail.com](mailto:reyhannoyan@gmail.com)

**\*\*Berra KEÇECİ**

[berra.kececi@istun.edu.tr](mailto:berra.kececi@istun.edu.tr)

**İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi**

Bu makale 1. yazarın “8. Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları İle Sınav Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

## Özet

Bu araştırma, 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile sınav kaygısı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yapılandırılan çalışmada, İstanbul ili Eyüpsultan ilçesindeki 10 devlet ortaokulunda öğrenim gören toplam 318 öğrenci örnekleme dâhil edilmiştir. Veriler; Veli Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) ve Westside Sınav Kaygısı Ölçeği (WSKÖ) kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 25.0 programı ile analiz edilmiş, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü ANOVA, Pearson korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon testleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek sınav kaygısı yaşadığı bulunmuştur. Korelasyon analizinde, sınav kaygısı ile kabul-ilgi ve psikolojik özerklik boyutları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Çoklu regresyon analizinde, sadece psikolojik özerklik boyutunun sınav kaygısının anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgular, öğrencilerin sınav kaygısı ile ebeveynlerinden algıladıkları psikolojik özerklik ve kabul düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, mevcut alanyazında yer alan çalışmalarla paralellik göstermekte; özellikle demokratik ebeveyn tutumlarının ve psikolojik destekleyici yaklaşımların sınav kaygısını azaltıcı etkisinin daha önceki araştırmalarla da desteklendiği görülmektedir. Çalışma, bu bağlamda sınav kaygısını etkileyen psikososyal etmenlerin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bulgular doğrultusunda; öğrencilerin sınav kaygısının azaltılmasına yönelik rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi, ebeveynlere yönelik bilinçlendirme programlarının yaygınlaştırılması ve öğretmenlerin de ailelerle iş birliği içinde çalışmasının önem taşıdığı söylenebilir. Ayrıca, ebeveynlerin çocuklarına daha fazla psikolojik özerklik ve kabul sağlayacak yaklaşımlar geliştirmeleri, öğrencilerin sınav kaygısı ile daha etkili baş etmelerine katkı sağlayabilir.

**Anahtar Kelimeler:** Anne-baba tutumu, sınav kaygısı, psikolojik özerklik, kabul-ilgi.

## **An Examination of the Relationship Between Perceived Parental Attitudes and Test Anxiety Among 8th Grade Students**

### **Abstract**

This study aimed to examine the relationship between perceived parenting styles and test anxiety levels among 8th grade students. The research was designed within the framework of the relational survey model, one of the quantitative research methods, and the sample consisted of 318 students studying in 10 public secondary schools in Eyüpsultan district of Istanbul during the 2024–2025 academic year. Data were collected through the Parental Consent Form, Demographic Information Form, Parental Attitude Scale (PAS), and Westside Test Anxiety Scale (WTAS). The collected data were analyzed using SPSS 25.0, and independent samples t-test, one-way ANOVA, Pearson correlation analysis, and multiple linear regression tests were conducted. The results revealed that female students experienced significantly higher levels of test anxiety compared to male students. Correlation analysis showed significant negative relationships between test anxiety and the dimensions of acceptance-interest and psychological autonomy. Multiple regression analysis indicated that only the psychological autonomy dimension was a significant predictor of test anxiety. No significant differences were found in test anxiety levels according to different types of

parental attitudes. These findings demonstrate that students' test anxiety is significantly associated with the psychological autonomy and acceptance they perceive from their parents. The results are consistent with previous studies in the literature, showing that democratic parenting styles and psychologically supportive approaches have a reducing effect on test anxiety. In this regard, the study contributes to the understanding of psychosocial factors influencing test anxiety. Based on the findings, it can be suggested that strengthening guidance and counseling services, expanding parental awareness programs, and encouraging teachers to collaborate with families are crucial steps in reducing students' test anxiety. Furthermore, parents adopting approaches that provide greater psychological autonomy and acceptance may help students cope more effectively with test anxiety.

**Keywords:** Parenting styles, test anxiety, psychological autonomy, acceptance-interest.

## Giriş

Aile, bireyin kişilik gelişimi, değer yargıları ve davranış biçimlerinin şekillenmesinde temel rol oynayan ilk ve en etkili sosyal kurumdur. Çocukların duygusal, sosyal ve akademik gelişimleri büyük ölçüde aile ortamında başlamakta ve şekillenmektedir. Özellikle erken çocukluk ve ergenlik dönemlerinde, ebeveynlerin tutumları çocukların özgüven, sorumluluk alma ve problem çözme becerilerini doğrudan etkileyebilmektedir (Cizrelioğulları ve Kilili, 2021). Ailenin bireyin eğitim sürecine olan katkısı, yalnızca maddi destekle sınırlı kalmayıp; isteklendirme, yönlendirme ve psikolojik destek gibi unsurları da kapsamaktadır.

Eğitim, bireylerin hem akademik hem de kişisel gelişimlerini desteklemeyi amaçlayan dinamik bir süreçtir. Özellikle 8. sınıf düzeyinde öğrencilerin merkezi sınavlara hazırlanması, bu dönemi hem akademik hem de psikolojik açıdan kritik bir hâle getirmektedir. Bu süreçte öğrencilerin karşılaştığı en önemli psikolojik sorunlardan biri sınav kaygısıdır. Kaygı, bireyin tehdit ya da tehlike algısına karşı verdiği doğal bir tepki olarak tanımlansa da; düzeyi arttıkça bireyin bilişsel performansını ve duygusal dengesini olumsuz yönde etkileyebilir (Spielberger, 1983). Sınav kaygısı, öğrencilerin akademik performanslarının değerlendirildiği sınav ortamlarında yaşadıkları yoğun stres, endişe ve zihinsel çarpıtmalarla karakterize edilen özel bir kaygı türüdür. Genel olarak kaygı, bireyin algıladığı tehdit karşısında yaşadığı bilişsel, duyuşsal ve fizyolojik tepkilerin toplamı olarak tanımlanırken; sınav kaygısı bu tepkilerin özellikle akademik performans bağlamında ortaya çıkması ile ayırt edilir (Spielberger, 1983; Zeidner, 1998). Bu nedenle sınav kaygısına yol açan etkenlerin belirlenmesi, öğrenci başarısı kadar ruh sağlığı açısından da önem taşımaktadır.

Anne-baba tutumları, çocuk ve ergen gelişimi üzerinde belirleyici bir role sahiptir. Ebeveynlerin tutum ve davranışlarının çocuklar tarafından nasıl algılandığı, yalnızca akademik başarıları değil, aynı zamanda öz güven, benlik algısı ve kaygı düzeyi gibi psikolojik faktörleri de etkileyebilmektedir. Baumrind (1991)' in geliştirdiği ebeveynlik stilleri kuramına göre; demokratik, otoriter ve ilgisiz ebeveyn tutumları çocukların gelişimini farklı şekillerde etkilemektedir. Demokratik tutumlar, çocuğun kendini ifade etmesine ve desteklenmiş hissetmesine olanak tanırken; otoriter veya ilgisiz tutumlar, çocukta stres ve baskı hissini artırarak sınav kaygısını tetikleyebilir.

Lamborn ve ark. (1991) dört boyutlu ebeveynlik modeli de ebeveynin denetim ve ilgi düzeyine göre çocukların psikolojik uyumunun değiştiğini ortaya koymuştur. Bu modelde, demokratik ebeveynlik (yüksek ilgi ve yüksek denetim) çocuklarda olumlu gelişimsel sonuçlarla ilişkilendirilmiştir. Öte yandan, düşük ilgi ve yüksek kontrol barındıran otoriter tutumların, çocukların kaygı düzeyini artırıcı etkileri bulunmuştur

Benzer biçimde Grolnick ve Ryan (1989), ebeveynlerin özerklik destekleyici ya da kontrol edici tarzlarının çocukların içsel motivasyonu ve sınav stresine karşı geliştirdikleri baş etme becerileri üzerinde belirleyici olduğunu vurgulamıştır. Bu yaklaşıma göre, çocukların karar alma süreçlerine dâhil edilmesi ve bireysel ifade özgürlüğüne saygı duyulması, akademik kaygının azaltılmasında koruyucu bir rol oynamaktadır.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, sınav kaygısı ile algılanan ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, Esirkiş (2021), sınava hazırlanan öğrencilerde demokratik ve koruyucu-istekçi ebeveyn tutumlarının sınav kaygısını önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir. Benzer şekilde Coşkun (2017), ortaokul öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumlarının sınav kaygısıyla pozitif ya da negatif yönde ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, ebeveynlerin çocuklarına yönelik yaklaşım biçimlerinin, sınav kaygısının şiddetini azaltabileceğini veya artırabileceğini göstermektedir.

Ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerindeki etkisini belirleyen bir diğer önemli unsur da beklenti düzeyidir. Aşırı yüksek beklentilere maruz kalan öğrenciler, yeterli olmadıkları algısına kapılarak sınavlara karşı daha yoğun kaygı geliştirebilirler. Muris ve ark. (2003) çalışmasında, ebeveyn baskısının çocuklarda kaygı düzeyini yükselttiği bulunmuştur. Özellikle merkezi sınav gibi yüksek rekabetin yaşandığı sınavlar söz konusu olduğunda,

öğrenciler ebeveynlerinden destek beklerken, aşırı eleştirel ya da kontrolcü tutumlarla karşılaştıklarında sınav kaygısı artabilmektedir.

Sınav kaygısı yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel dinamiklerden de etkilenmektedir. Türkiye gibi eğitimde başarıya büyük önem verilen toplumlarda, sınav sonuçları yalnızca öğrencinin değil, ailenin de itibarıyla ilişkilendirilebilmektedir. Bu durum, ebeveynlerin çocuk üzerindeki beklenti ve baskısını artırarak, sınav kaygısını daha karmaşık bir hâle getirebilmektedir (Yıldırım ve Ergene, 2003). Bu nedenle aile içi iletişim ve destekleyici bir atmosfer, öğrencilerin sınav sürecinde kendilerini daha güvende hissetmelerine katkı sağlayabilir.

Türkiye’de yapılan çeşitli araştırmalar, ebeveyn tutumları ile sınav kaygısı arasında anlamlı ilişkiler bulunduğunu ortaya koymuştur. Sümer ve ark. (2010) yürüttüğü sistematik derlemede, otoriter ve aşırı kontrolcü ebeveynlik stillerinin öğrencilerde kaygı düzeyini artırdığı; buna karşılık demokratik ve destekleyici tutumların, psikolojik uyumu ve akademik özgüveni olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Benzer şekilde, Ayçiçeği Dinn ve Sunar (2017) da Türkiye bağlamında ebeveynlik tarzlarının kültürel değerlerle nasıl şekillendiğini tartışmış; özellikle geleneksel değer sistemlerinde otoriterlik eğiliminin daha yaygın olduğunu, ancak bunun çocuklarda daha fazla sınav kaygısına yol açabileceğini vurgulamıştır.

Uluslararası literatür de bu bulguları desteklemektedir. Örneğin Shek (2006), Doğu Asya kültürlerinde görülen yüksek ebeveyn beklentilerinin ve psikolojik kontrolün, çocukların kaygı düzeylerini artırdığını rapor etmiştir. Batı toplumlarında ise Grolnick ve Ryan (1989)’ın özerklik destekleyici ebeveynlik modeli, çocukların içsel motivasyonunun ve sınav stresine karşı direncinin temelini oluşturmaktadır. Bu sonuçlar, ebeveyn tutumlarının yalnızca aile içi ilişkileri değil, çocukların duygusal dayanıklılığı ve akademik başarıya yönelik yaklaşımlarını da küresel ölçekte etkileyen önemli faktörler olduğunu göstermektedir.

Bu araştırma, 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile sınav kaygısı arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Elde edilecek bulguların, eğitim politikaları ve ebeveyn danışmanlık programları açısından yol gösterici olması hedeflenmektedir.

Araştırma da, öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile ebeveynlerinden algıladıkları kabul-ilgi, denetim ve psikolojik özerklik gibi tutum boyutları arasındaki ilişkinin yönü ve gücü (pozitif, negatif ya da etkisiz) değerlendirilmiştir. Bu doğrultu da araştırmanın temel problemi şu

şekilde ifade edilmiştir: “8. Sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ile sınav kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?”

Araştırmanın alt problemleri ise şu başlıklar altında toplanmıştır:

- a. Araştırmaya katılan 8. Sınıf öğrencilerinin sınav kaygı düzey puanları ve algılanan anne baba tutum puanları, demografik değişkenler açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- b. Araştırmaya katılan 8. Sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzey puanları ile algılanan anne baba tutum puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmakta mıdır?
- c. Araştırmaya katılan 8. Sınıf öğrencilerinin algılanan anne baba tutumları, sınav kaygı düzeyini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

## YÖNTEM

### Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nicel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Nicel araştırma, sosyal bilimlerde bireylerin davranış, tutum ve düşüncelerini sayısal verilerle inceleyen sistematik bir yaklaşımdır. Bu yöntem, verilerin ölçülebilir, analiz edilebilir ve genellenebilir olmasını sağlar (Creswell ve Creswell, 2017). Nicel araştırmalar, belirli hipotezlerin test edilmesi, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve sonuçların istatistiksel tekniklerle değerlendirilmesine olanak tanır (Çepni, 2023; Karasar, 2023). Ayrıca, bu yaklaşımda kullanılan standart ölçekler ve anketler aracılığıyla veri toplama süreci, araştırmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini artırır (Büyüköztürk, 2023).

### Araştırma Modeli

Bu araştırmada, 8. sınıf öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumları ile sınav kaygısı arasındaki ilişki, ilişkisel tarama modeli kullanılarak incelenmiştir. Araştırmada kullanılan ilişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin varlığını, yönünü ve şiddetini belirlemeyi amaçlar. Bu model, nedensellik ilişkisi kurmaksızın değişkenler arasındaki bağlantıları analiz eder (Büyüköztürk, 2023). İlişkisel tarama modeli, özellikle psikoloji ve eğitim alanlarında, öğrenci tutumları, davranışları ve akademik başarı gibi

değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymak için sıklıkla tercih edilmektedir (Karasar, 2023).

### **Evren ve Örneklem**

Bu çalışmanın evrenini, İstanbul ili, Eyüpsultan ilçesinde bulunan devlet ortaokulların da öğrenim gören 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 2024-2025 eğitim öğretim yılında Eyüpsultan ilçesindeki 10 devlet ortaokulunda öğrenim gören 318 öğrenci meydana getirmektedir. Katılımcı grubu 213 kız ve 105 erkek öğrenciden oluşmaktadır.

Katılımcılar, olasılıklı örnekleme yöntemlerinden biri olan küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Küme örnekleme, araştırmalarda özellikle geniş evrenlere ulaşmanın zor olduğu durumlarda tercih edilen, pratik ve temsil gücü yüksek bir yöntemdir. Küme örnekleme yöntemi, farklı sosyo-kültürel özelliklere sahip öğrenci gruplarını kapsamaları sebebiyle evrenin özelliklerini daha dengeli biçimde yansıtabilecek bir yöntem olarak görülmektedir (Karasar, 2022; Creswell ve Creswell, 2017).

### **Veri Toplama Araçları**

Bu araştırmada, katılımcılardan temin edilecek verileri toplamak amacıyla dört farklı ölçme aracı kullanılmıştır. Bu araçlar; katılımcıların 18 yaşın altında olması sebebiyle, araştırmaya katılımları ile ilgili gerekli veli onayı alınabilmesi için Veli Onam Formu, araştırmacı tarafından geliştirilen Demografik Bilgi Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) ve Westside Sınav Kaygısı Ölçeğidir (WSKÖ). Belirtilen veri toplama araçlarına ilişkin ayrıntılı bilgi aşağıda sunulmuştur.

#### **Veli Onam Formu**

Araştırmanı evrenini oluşturan 8. Sınıf öğrencilerinin 18 yaşın altında olması sebebiyle, araştırmaya katılımları ile ilgili gerekli veli onayı alınabilmesi için Veli Onam Formu kullanılmıştır. İlgili formda veli onay ve imzası olan formları ibraz eden öğrencilerin araştırmaya katılımı sağlanmıştır.

## **Demografik Bilgi Formu**

Bu araştırmaya gönüllü ve veli onayı alınarak katılmış olan 8. Sınıf öğrencilerinin demografik bilgilerini öğrenmek amacıyla oluşturulan sorular bulunmaktadır.

## **Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)**

Bu araştırmada, öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarını değerlendirmek amacıyla Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) kullanılmıştır. Ölçek, Lamborn ve ark. (1991) tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye uyarlama çalışması Ayşen Yılmaz (2000) tarafından gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçek, ebeveyn tutumlarını değerlendirmek üzere geliştirilmiştir. Ayşen Yılmaz (2000), bu ölçeği Türk kültürüne uyarlayarak geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yapmıştır. Ölçeğin üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları, orijinal ölçekle uyumlu şekilde yapılandırılmıştır. Ölçek, Likert tipi derecelendirme sistemiyle yapılandırılmıştır.

Ayşen Yılmaz (2000) 'ın çalışmasında, ölçeğin geçerlik ve güvenirliği kapsamlı bir şekilde test edilmiştir. Alt boyutlar için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları Kabul/İlgi: 0.72, Psikolojik Özerklik: 0.76 ve Denetleme/Kontrol: 0.82 şeklindedir. Bu değerler, ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.

## **Westside Sınav Kaygısı Ölçeği (WSKÖ)**

Bu araştırma da öğrencilerin sınav kaygısı düzeylerini belirlemek amacıyla Driscoll (2007) tarafından geliştirilen, Totan (2018) tarafından ortaokul ve lise öğrencilerine Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış Westside Sınav Kaygısı Ölçeği (WSKÖ) kullanılmıştır.

Totan ve Yavuz (2009), ölçeği üniversite öğrencileri için Türkçeye çevirmiş, sonrasında Totan (2018), ölçeğin ortaokul ve lise düzeyinde kullanılabilirliğini test etmiş ve psikometrik özelliklerini analiz etmiştir. Orijinalinde 10 maddelik olan ölçek, Türkçe uyarlamada bir madde iki alt ifadeye ayrılarak toplam 11 maddelik bir yapı kazanmıştır.

Totan (2018) tarafından yapılan açıklayıcı faktör analizine göre ölçek, tek boyutlu bir yapıya sahiptir ve maddelerin faktör yükleri. 32 ile. 78 arasında değişmektedir. Bu yapı varyansın %46,05'ini açıklamaktadır. Doğrulayıcı faktör analizinde de bu yapı doğrulanmış; ortaokul için CFI = .97, RMSEA = .05; lise için CFI = .96, RMSEA = .05 değerleri elde edilmiştir. İç

tutarlık katsayısı (Cronbach's Alpha) ortaokul grubu için. 92, lise grubu için. 91 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise sırasıyla. 72 ve. 74 olarak raporlanmıştır. Ölçek, 11 maddeden oluşur ve her madde 1 (Asla doğru değil) ile 5 (Daima doğru) arasında puanlanır. Makaleye göre tüm maddeler ters çevrilerek toplam puan elde edilir. Ölçekten elde edilen toplam puan yükseldikçe öğrencinin sınav kaygısı düzeyinin arttığı anlaşılır.

### **Verilerin Toplanması**

Veriler, 2024–2025 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde, sınıf ortamında araştırmacı gözetiminde toplanmıştır. Uygulama öncesinde; katılımcılardan elde edilecek verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmada kullanılacak ölçme araçları belirlenmiş ve gerekli izinler alınmıştır. Bu kapsamda, “Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)” ve “Westside Sınav Kaygısı Ölçeği (WSKÖ)” araştırmada kullanılmak üzere e-posta yoluyla izin alınarak temin edilmiştir.

Veri toplama süreci başlamadan önce gerekli tüm resmi izinler tamamlanmıştır. Öncelikle İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden, Eyüpsultan ilçesindeki 10 devlet ortaokulu için gerekli izinler alınmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından bir Demografik Bilgi Formu hazırlanmıştır. Öğrencilerin 18 yaşın altında olmaları nedeniyle, veri toplama süreci öncesinde velilere Bilgilendirilmiş Onam Formu ulaştırılmış ve gönüllü katılım onayları alınmıştır. Uygulama sürecinde öğrencilere öncelikle araştırmanın amacı hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmış, ardından sırasıyla Demografik Bilgi Formu, Westside Sınav Kaygısı Ölçeği (WSKÖ) ve Anne-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ) uygulanmıştır.

### **Verilerin Analizi**

Bu araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 25.0 programı kullanılmış ve bu çerçevede toplanan veriler ilk olarak tanımlayıcı analizler çerçevesinde araştırma örnekleminin genel bilgi formundaki demografik değişkenlerinin dağılımları ve ölçek ortalamaları incelenmiş sonrasında da normallik incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın istatistiksel analizlerinde kullanılacak testleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen normallik değerlendirmesi çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınarak yapılmıştır. Hair ve arkadaşları (2005) tarafından önerilen -2 ile +2 aralığı temel alınarak yapılan değerlendirme sonucunda, tüm değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin bu aralıkta yer aldığı ve normal dağılım varsayımını karşıladığı tespit edilmiş ve araştırma

verilerinin normal dağılım gösterdiği ve bundan dolayı araştırma sorularının analizlerinde parametrik test yöntemlerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırma kapsamında da parametrik test yöntemlerinden bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), pearson korelasyon testi ve çoklu doğrusal regresyon testlerinden yararlanılmıştır.

**Tablo 1.** Normallik Testi Tablosu

|                  | <b>Sınav Kaygısı</b> | <b>Kabul-İlgi</b> | <b>Psikolojik</b>      | <b>Denetleme</b> |
|------------------|----------------------|-------------------|------------------------|------------------|
|                  | <b>Düzeyi</b>        | <b>Boyutu</b>     | <b>Özerklik Boyutu</b> | <b>Boyutu</b>    |
| <b>Çarpıklık</b> | -0,24                | -0,61             | -0,18                  | -0,9             |
| <b>Basıklık</b>  | -0,8                 | 0,43              | -0,63                  | -0,01            |

## BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler ile verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular yer almaktadır.

**Tablo 2.** Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılıkları Gösteren T-Testi Tablosu

|                          | <b>Cinsiyet</b> | <b>N</b> | <b>Ort</b> | <b>Ss</b> | <b>T</b> | <b>p</b>      |
|--------------------------|-----------------|----------|------------|-----------|----------|---------------|
| <b>Sınav Kaygısı</b>     | Kadın           | 213      | 36,56      | 8,83      | 4,002    | <b>0,000*</b> |
| <b>Düzeyi</b>            | Erkek           | 105      | 32,21      | 9,69      |          |               |
| <b>Kabul-İlgi Boyutu</b> | Kadın           | 213      | 26,91      | 4,25      | -1,865   | 0,063         |
|                          | Erkek           | 105      | 27,88      | 4,58      |          |               |
| <b>Psikolojik</b>        | Kadın           | 213      | 22,81      | 4,53      | 1,28     | 0,201         |
| <b>Özerklik Boyutu</b>   | Erkek           | 105      | 22,14      | 3,96      |          |               |
| <b>Denetleme Boyutu</b>  | Kadın           | 213      | 26,47      | 4,59      | 1,753    | 0,081         |
|                          | Erkek           | 105      | 25,44      | 5,63      |          |               |

\*=p<.05

Araştırmanın cinsiyet değişkeni ile ölçme araçları arasındaki istatistiksel anlamlı farklılıkların tespiti amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testine ait bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde, yalnızca sınav kaygısı düzeyi değişkeni açısından kadın ve erkek katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ( $t(316) = 4,002$ ,  $p = 0,000$ ).

Elde edilen bulgular incelendiğinde kadın katılımcıların sınav kaygısı düzeyi ortalamasının ( $Ort = 36,56$ ,  $Ss = 8,83$ ), erkek katılımcıların ortalamasına ( $Ort = 32,21$ ,  $Ss = 9,69$ ) göre

anlamli düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer tüm değişkenler açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamli bir farklılık bulunmamıştır.

**Tablo 3.** Psikolojik Destek Değişkenine Göre Farklılıkları Gösteren T-Testi Tablosu

|                                   | <b>Psikolojik Destek</b> | <b>N</b> | <b>Ort</b> | <b>Ss</b> | <b>t</b> | <b>p</b>      |
|-----------------------------------|--------------------------|----------|------------|-----------|----------|---------------|
| <b>Sınav Kaygısı Düzeyi</b>       | Evet                     | 48       | 36,52      | 8,60      | 1,124    | 0,262         |
|                                   | Hayır                    | 270      | 34,88      | 9,46      |          |               |
| <b>Kabul-İlgi Boyutu</b>          | Evet                     | 48       | 28,71      | 3,76      | 2,567    | <b>0,011*</b> |
|                                   | Hayır                    | 270      | 26,96      | 4,44      |          |               |
| <b>Psikolojik zerklik Boyutu</b> | Evet                     | 48       | 22,46      | 4,87      | -0,223   | 0,823         |
|                                   | Hayır                    | 270      | 22,61      | 4,27      |          |               |
| <b>Denetleme Boyutu</b>           | Evet                     | 48       | 26,75      | 5,18      | 0,934    | 0,351         |
|                                   | Hayır                    | 270      | 26,02      | 4,94      |          |               |

\*=p<.05

Araştırmanın sınav a hazırlık döneminde psikolojik destek alma değişkeni ile lme araçları arasındaki istatistiksel anlamli farklılıkların tespiti amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t-testine ait bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde, yalnızca anne baba tutumlarından kabul-ilgi boyutu değişkeni açısından psikolojik destek alan ve almayan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamli bir farklılık olduğu görülmektedir ( $t(316) = 2,567, p = 0,011$ ).

Ortalama değerler incelendiğinde, psikolojik destek alan bireylerin kabul-ilgi puanları (Ort = 28,71, Ss = 3,76), destek almayanlara kıyasla (Ort = 26,96, Ss = 4,44) anlamli düzeyde daha yüksektir.

**Tablo 4.** Korelasyon Analizi Bulguları

|                                      | <b>1</b> | <b>2</b> | <b>3</b> | <b>4</b> |
|--------------------------------------|----------|----------|----------|----------|
| <b>1. Sınav Kaygısı Düzeyi</b>       | 1        | -,158**  | -,301**  | -,089    |
| <b>2. Kabul-İlgi Boyutu</b>          |          | 1        | ,324**   | ,123*    |
| <b>3. Psikolojik zerklik Boyutu</b> |          |          | 1        | -,045    |
| <b>4. Denetleme Boyutu</b>           |          |          |          | 1        |

\*\*p < .01, \*p < .05

Sınav Kaygısı Düzeyi ile Anne Baba Tutumlarından Kabul-İlgi Boyutu ( $r = -.158$ ,  $p < 0.01$ ) ve Psikolojik Özerklik Boyutu ( $r = -.301$ ,  $p < 0.01$ ) arasında istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, bireylerin sınav kaygısı düzeyleri arttıkça ebeveynlerinden algıladıkları kabul-ilgi ve psikolojik özerklik düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Bununla birlikte, Sınav Kaygısı Düzeyi ile Denetleme Boyutu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ( $r = -.089$ ,  $p > 0.05$ ).

**Tablo 5.** Regresyon Bulguları

|                                   | <b>B</b> | <b>Std. Hata</b> | <b>Beta</b> | <b>t</b> | <b>p</b>      |
|-----------------------------------|----------|------------------|-------------|----------|---------------|
| <b>Kabul-İlgi Boyutu</b>          | -0,144   | 0,121            | -0,067      | -1,191   | 0,235         |
| <b>Psikolojik Özerklik Boyutu</b> | -0,598   | 0,121            | -0,279      | -4,921   | <b>0,000*</b> |

\*\*  $p < 0,01$ ,  $R^2 = 0,095$

Bağımlı Değişken: Sınav Kaygısı Düzeyi

Anne Baba Tutumlarının boyutları olan Kabul-İlgi ve Psikolojik Özerklik boyutlarının sınav kaygısı düzeyi üzerindeki yordayıcı etkilerine ilişkin gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları sunulmuştur. Analiz sonucunda regresyon modelinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlenmiştir. Kurulan modele göre yalnızca psikolojik özerklik boyutu ( $B = -0,598$ ,  $p < 0,001$ ), sınav kaygısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir yordayıcı olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgu, bireyin ebeveynlerinden algıladığı psikolojik özerklik düzeyi arttıkça sınav kaygısının anlamlı şekilde azaldığını göstermektedir. Psikolojik özerklikteki her bir birimlik artış, sınav kaygısında ortalama 0,598 birimlik bir azalmaya neden olmaktadır. Kabul-İlgi boyutu ( $B = -0,144$ ,  $p = 0,235$ ) değişkeninin ise sınav kaygısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcı olmadığı belirlenmiştir.

Modelin genel geçerliliği değerlendirildiğinde, bağımsız değişkenlerin sınav kaygısı düzeyine ilişkin varyansın %9,5'ini açıkladığı görülmektedir ( $R^2 = 0,095$ ). ANOVA sonuçlarına göre modelin genel olarak istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ( $F(2,315) = 16,446$ ,  $p < 0,001$ ).

### **Tartışma, Sonuç ve Öneriler**

Bu çalışmada, 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular, demokratik ve destekleyici ebeveyn tutumlarının sınav kaygısını azalttığını; otoriter, aşırı denetleyici veya ilgisiz tutumların ise kaygı düzeyini artırdığını göstermiştir. Elde edilen bulgular, sınav

kaygısının yalnızca bireyin bilişsel ve duygusal yapısıyla değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal bağlamla da şekillendiğini açıkça ortaya koymuştur. Bu çevresel faktörlerin başında ise öğrencinin aile ortamı ve özellikle anne-baba tutumları yer almaktadır. Bu araştırma, öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri ile ebeveyn tutumlarının belirli boyutları arasındaki karmaşık ilişkileri incelemiş ve demografik özelliklerin bu etkileşimdeki rolünü ortaya koymuştur.

Araştırma sonucunda kız öğrencilerin sınav kaygısı düzeylerinin erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, sınav kaygısında cinsiyet farklılıklarının varlığını ortaya koyan çok sayıda araştırma ile örtüşmektedir. Örneğin, Von der Embse ve ark. (2018) tarafından yapılan meta-analizde kız öğrencilerin sınav kaygısını erkeklere oranla daha yoğun yaşadığı; bu farklılığın özellikle ergenlik döneminde belirginleştiği belirtilmiştir. Putwain ve ark. (2021) da benzer şekilde kız öğrencilerin başarısızlık korkusu, ebeveyn beklentileri ve sosyal baskılar nedeniyle sınav kaygısına daha yatkın olduklarını ifade etmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Ortaokul öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada kızların sınav kaygısı düzeylerinin erkeklerden anlamlı derecede yüksek olduğunu saptamışlardır (Çakmak ve ark., 2017; Eker, 2016; Kaya ve Savrun, 2015).

Araştırma bulgularında, sınava hazırlık döneminde psikolojik destek alan öğrencilerin, almayanlara kıyasla ebeveynlerinden daha yüksek düzeyde kabul ve ilgi algıladıkları bulunmuştur. Bu bulgu, psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin aile ilişkilerini güçlendirici bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Nitekim Hogue ve ark. (2019), ergenlerin psikolojik danışma desteği aldıklarında aile içi iletişimlerinin daha sağlıklı hale geldiğini ve ebeveynlerini daha destekleyici algıladıklarını belirtmişlerdir.

Alanyazında psikolojik destek alan öğrencilerin kaygı düzeylerinde de azalma olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, Uyar ve Canpolat (2023), lise öğrencilerinin sınav kaygısının, aile ve arkadaşlardan aldıkları sosyal destekle ters orantılı olarak azaldığını ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin bu destek düzeylerini artırmada etkili olduğunu vurgulamıştır. Uluslararası düzeyde yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar görülmektedir. Wang ve Eccles (2013), psikolojik destek alan ergenlerin, ebeveynlerinden daha yüksek düzeyde kabul ve ilgi algıladıklarını ve bunun sınav kaygısını azalttığını ortaya koymuştur.

Araştırmada sınav kaygısı ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkiye bakıldığında, kabul-ilgi ve psikolojik özerklik boyutları ile sınav kaygısı arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Buna göre, öğrencilerin ebeveynlerinden algıladıkları kabul ve özerklik desteği arttıkça sınav kaygıları azalmaktadır. Bu bulgu, özerklik desteği ve kabulün öğrencilerin duygusal uyumunu güçlendirerek sınav kaygısını düşürdüğünü gösteren çalışmalarla paralellik göstermektedir (Grolnick ve Ryan, 1989; Ryan ve Deci, 2020). Türkiye’de de benzer şekilde Sümer ve ark. (2010), demokratik ve özerklik destekleyici tutumların sınav kaygısıyla negatif ilişkili olduğunu bildirmiştir.

Araştırmada anne-baba tutumlarının sınav kaygısı üzerindeki yordayıcı etkilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda, yalnızca psikolojik özerklik boyutunun sınav kaygısının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Buna göre, ebeveynlerinden psikolojik özerklik desteği algılayan öğrencilerin sınav kaygısı düzeyleri daha düşük çıkmıştır. Bu bulgu, özellikle özerklik desteğinin ergenlerin kaygı ve stres düzeyleri üzerinde koruyucu bir etkiye sahip olduğunu vurgulayan alanyazınla uyumludur. Örneğin, Ryan ve Deci (2020) ’nin öz-belirleme kuramı çerçevesinde yapılan çalışmaları, özerklik desteğinin öğrencilerin psikolojik uyumlarını artırdığını ve performans kaygılarını azalttığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Pomerantz ve ark. (2007), özerklik tanıyan ebeveynlerin çocuklarının akademik ortamlarda daha düşük düzeyde sınav kaygısı yaşadıklarını bildirmiştir.

Türkiye’de yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlarda, kabul ve ilgi boyutunun kaygı ile ilişkili olmasına rağmen, özerklik desteğinin kaygının en güçlü yordayıcısı olduğunu saptamışlardır (Akyunus ve ark., 2020; Alsancak-Akbulut ve Kömürcü-Akik, 2024). Bu bulgular, bu araştırmada ulaşılan sonuçla örtüşmektedir.

Sonuç olarak; bu çalışmada ulaşılan bulgular, ebeveynlerin çocuklarına tanıdığı psikolojik özerkliğin sınav kaygısını azaltmada temel bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Kabul ve ilgi öğrencilerin duygusal iyi oluşlarını desteklese de, sınav kaygısının yordanmasında özerklik desteğinin belirleyici rolü öne çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak şu öneriler sunulabilir; çalışmanın yalnızca İstanbul’un Eyüpsultan ilçesinde yürütülmüş olması, elde edilen bulguların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Bu sebeple aynı çalışma sosyoekonomik ve sosyokültürel farklılıkların yaşandığı diğer il ve ilçelerde de gerçekleştirilmelidir. Olağan

farklar birbirleri ile karşılaştırılıp, ailelerin ve çocukların psikososyal ihtiyaçları netleştirilmelidir. Çocukların yaşadığı sınav kaygısı ve sınav kaygısını etkileyen değişkenleri daha detaylı incelemek ve ortaya koymak adına nitel araştırmaların yürütülmesi önerilmektedir.

Araştırma bulgularına göre kız öğrencilerin sınav kaygısı erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeydedir. Bu sonuç, okul rehberlik servislerinde cinsiyete duyarlı çalışmaların önemini ortaya koymaktadır. Özellikle kız öğrencilerin kaygıyla başa çıkma becerilerini güçlendirmeye yönelik psiko-eğitim programlarının, grup danışmalarının ve kaygı yönetimi atölyelerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Psikolojik danışmanlık hizmetlerinde kız öğrencilerin sınav kaygısını artıran ailevi ve toplumsal baskıların dikkate alınması ve bu alanda bireysel danışma süreçlerinin geliştirilmesi faydalı olacaktır. Ayrıca ailelere yönelik bilgilendirme seminerlerinde kız öğrencilerin kaygı düzeylerini artırabilecek aşırı beklenti ve kıyaslama davranışlarının azaltılması gerektiği vurgulanmalıdır. Akademik alanda ise kız öğrencilerin sınav kaygısına ilişkin deneyimlerini derinlemesine ortaya koyabilecek nitel araştırmalara ihtiyaç vardır.

Araştırma bulgularına göre psikolojik destek alan öğrencilerin kabul-ilgi puanlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, psikolojik danışmanlık programlarının öğrencilerin ebeveyn tutumlarını algılayış biçimlerini olumlu yönde etkilediğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda, psikolojik destek hizmetlerinin okullarda düzenli ve erişilebilir hale getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullarda görev yapan rehber öğretmen sayısını artırması, her öğrenciye ulaşabilecek psikolojik danışmanlık hizmetlerinin sağlanmasına katkı sunacaktır. Ayrıca psikolojik desteğin yalnızca kısa süreli müdahalelerden ibaret olmaması, öğrencilerin sınav süreci boyunca uzun süreli takiplerle desteklenmesi önerilmektedir. Akademik alanda ise, danışmanlık programlarının içeriği, sıklığı ve sürekliliğinin öğrencilerin kaygı düzeyleri ve ebeveyn algıları üzerindeki etkilerini inceleyen yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın çoklu regresyon analizinde yalnızca psikolojik özerklik boyutunun sınav kaygısının anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin sınav kaygılarının ebeveynlerinden algıladıkları özerklik desteğiyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarına bağımsız kararlar alma fırsatı tanımaları, sorumluluklarını üstlenmelerine olanak vermeleri ve kendi çözüm yollarını bulmaları konusunda desteklemeleri kritik önemdedir. Okul rehberlik servislerinin

ebeveynlere yönelik düzenleyeceği seminerlerde demokratik ebeveynlik ve özerklik desteğinin sınav kaygısı üzerindeki koruyucu etkisi vurgulanmalı, ebeveynlere bu konuda somut öneriler sunulmalıdır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular sınav kaygısının yalnızca bireysel değil, aynı zamanda ebeveyn tutumlarıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla sınav kaygısını azaltmaya yönelik müdahalelerin yalnızca öğrencilere değil, aynı zamanda ebeveynlere ve eğitim kurumlarına da yönelmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde öğrencilere yönelik psiko-eğitim programlarının sistematik biçimde yaygınlaştırılması, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı çatısı altında ebeveynlere yönelik olarak düzenlenecek aile eğitimleri ve seminerler aracılığıyla demokratik tutumlar ile özerklik desteği konusunda farkındalık kazandırılması, yerel yönetimler tarafından aile danışma merkezlerinde benzer programların uygulanması, üniversitelerin eğitim fakülteleri ve psikoloji bölümleri ile iş birliği yapılarak geliştirilecek projeler, hem ebeveynlere hem de öğrencilere yönelik bilimsel temelli müdahalelerin yaygınlaştırılmasına katkı sağlayabilir.

## KAYNAKLAR

- Akyunus, M., Canbolat, F., Altinoğlu-Dikmeer, I., ve Koca-Atabey, M. (2020). Perceived paternal attitudes predict test anxiety beyond the effect of neuroticism: A study in the context of the university entrance examination in Turkey. *Psychology in Russia: State of the Art*, 13(3), 3-15. <https://doi.org/10.11621/pir.2020.0309>
- Alsancak-Akbulut, C., Kömürcü-Akik, B. Helikopter ebeveynlik, özerklik desteği ve Türkiye'de genç yetişkinlerin psikolojik uyumu: psikolojik kontrolün aracı rolü. *Curr Psychol* 43, 24355–24364 (2024). <https://doi.org/10.1007/s12144-024-06107-0>
- Ayçiçeği Dinn, P. ve Sunar, D. (2017). Çocuk yetiştirme tutumları ve bağıntılarının kültür içi ve kültürlerarası karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 32(79), 95–110.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56–95. <https://doi.org/10.1177/0272431691111004>

- Büyüköztürk, Ş. (2023). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (28. baskı). Pegem Akademi.
- Cizrelioğulları, M. N. ve Kilili, R. (2021). Ebeveyn tutumlarının çocukların yetenek ve becerilerine etkisi. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 6(1), 130–142.
- Coşkun, F. (2017). Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin akılcı olmayan inançları ve anne baba tutumları ile sınav kaygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Toros Üniversitesi.
- Creswell, J. W., ve Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çakmak, A., Şahin, H. ve Demirbaş, E. A. (2017). 7. ve 8. sınıf ortaokul öğrencilerinin sınav kaygısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 1-9.
- Çepni, S. (2023). *Bilimsel araştırma ve yazma el kitabı*. Pegem Akademi.
- Driscoll, R. (2007). *Westside Test Anxiety Scale*. ERIC Document Reproduction Service No. ED495968. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED495968.pdf> (Erişim Tarihi: 12 Nisan 2025)
- Eker, O. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin yaşadığı sınav kaygısı nedenleri ve anne-baba tutumlarının sınav kaygısına etkisi: Merzifon örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nişantaşı Üniversitesi.
- Esirkış, R. (2021). *Sınava hazırlanan kişilerde ana-baba tutumları, sınav kaygısı ve baş etme tutumları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Kent Üniversitesi.
- Grolnick, W. S., ve Ryan, R. M. (1989). Parent styles associated with children's self-regulation and competence in school. *Journal of Educational Psychology*, 81(2), 143–154.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., ve Tatham, R. L. (2005). *Multivariate data analysis* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.

<https://eli.johogo.com/Class/CCU/SEM/ Multivariate%20Data%20Analysis Hair.pdf> (Erişim Tarihi:19 Nisan 2025).

Hogue, A., Rowe, D. L., Chamberlain, D. S., Kolko, D. J., Dishion, T. J., Reid, J. B., Eddy, J. M., Hoagwood, E. S., Hansen, W. B. Ve Schreiber, E. M. (2019). Core elements of family therapy for adolescent behavior problems: Empirical distillation of three manualized treatments. *Journal of Marital and Family Therapy*, 45(1), 3–17.

Karasar, N. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (37. baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.

Karasar, N. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Pegem Akademi.

Kaya, M. ve Savrun, B. M. (2015). Ortaöğretime geçiş sistemi ortak sınavlarına girecek ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin bağlanma stilleri ile sınav kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Yeni Symposium*, 53(3), 32-42. <https://doi:10.5455/NYS.20151215070858>.

Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., ve Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child Development*, 62(5), 1049–1065. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1991.tb01588.x>

Muris, P., Meesters, C., ve van den Berg, F. (2003). The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ): Further evidence for its reliability and validity in a community sample of Dutch children. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 12(1), 1–8. <https://doi.org/10.1007/s00787-003-0298-2>

Pomerantz, E. M., Wang, Q. ve Chen, H. (2007). The role of parents' control in early adolescents' psychological functioning: A longitudinal investigation in the United States and China. *Child Development*, 78, 1592–1610. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01085.x>.

Putwain, D. W., Stockinger, K., von der Embse, N. P., Suldo, S. M. ve Daumiller, M. (2021). Test anxiety, anxiety disorders, and school-related wellbeing: Manifestations of

the same or different constructs? *Journal of School Psychology*, 88, 47–67.  
<https://doi.org/10.1016/j.jsp.2021.08.001>

Ryan, R. M., ve Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860.  
<https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101860>

Shek, D. T. L. (2006). Perceived parental behavioral control and psychological control in Chinese adolescents in Hong Kong. *The American Journal of Family Therapy*, 34(2), 163–176. <https://doi.org/10.1080/01926180500357891>

Spielberger, C. D. (1983). *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory (Form Y)*. Consulting Psychologists Press.

Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42–59.

Totan, T. (2018). Ortaokul ve lise öğrencilerinde sınav kaygısının değerlendirilmesi: Westside Sınav Kaygısı Ölçeği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 143–155.

Totan, T., ve Yavuz, Y. (2009). Westside Sınav Kaygısı Ölçeği’nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 95–109.

Uyar, A., ve Canpolat, M. (2023). Lise öğrencilerinin sınav kaygı düzeylerinin ve sınav kaygılarına etki eden faktörlerin belirlenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 94. 17-36.

Von der Embse, N., Jester, D., Roy, D. ve Post, J. (2018). Test anxiety effects, predictors, and correlates: A 30-year meta-analytic review. *Journal of Affective Disorders*, 227, 483–493.

Wang, M. T., ve Eccles, J. S. (2013). School context, achievement motivation, and academic engagement: A longitudinal study of school engagement across adolescence. *Child Development*, 84(3), 1220–1235.

- Yıldırım, İ., ve Ergene, T. (2003). Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 195–202.
- Yılmaz, A. (2000). Anne-Baba Tutum Ölçeği'nin (ABTÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 7(3), 160–172.
- Zeidner, M. (1998). *Test anxiety: The state of the art*. New York: Plenum Press.<http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/59793/1/76.pdf> (Erişim tarihi: 25 Ağustos 2025).